

Actualisatie maatregelenlijst Landschapsontwikkelingsplan

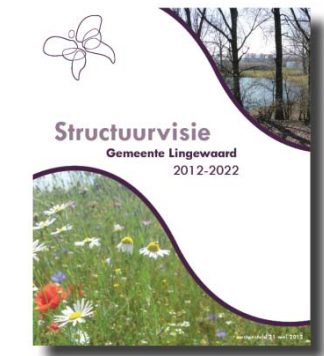
Inhoudsopgave

Aanleiding	4
Beleid landschapsontwikkelingsplan	5
Visiekaart Landschapsontwikkelingsplan	10
Landschapsfonds	11
Landschapsregeling	12
Inhoud maatregelenlijst	14
Criteria prioritering	15
Input betrokken groeperingen	15
Maatregelenlijst - algemeen	17
Maatregelenlijst - Nationaal landschap grenzend aan het Pannerdensch Kanaal	19
Maatregelen gefinancierd door andere partijen	20
Toelichting maatregelenlijst - algemeen	21
Toelichting maatregelenlijst - Nationaal landschap grenzend aan het Pannerdensch Kanaal	19
Toelichting maatregelen gefinancierd door andere partijen	35

Aanleiding

In 2005 heeft de gemeente Lingewaard een Landschapsontwikkelingsplan (LOP) vastgesteld. In dit plan is een maatregelenlijst opgenomen waarin concrete maatregelen zijn benoemd ter verbetering van het landschap in de gemeente. Deze lijst behoeft actualisatie. Hiervoor is een aantal redenen te noemen:

- Inmiddels is een groot aantal maatregelen uit het LOP uitgevoerd. De maatregelen die nog niet uitgevoerd zijn, zijn niet allen actueel.
- Er is een aantal maatregelen bijgekomen vanuit andere visies die niet in het LOP zijn benoemd.
- Voor 2014 en 2015 zijn er vanuit het gemeentelijk budget landschapsontwikkeling middelen beschikbaar voor landschapsprojecten. Een gedeelte van het budget is reeds gekoppeld aan een concrete maatregel: het verbeteren van het recreatieve netwerk. Aan het overig budget zijn nog geen projecten/maatregelen gekoppeld.

nieuwe maatregelen
voortkomend
uit bovenstaand beleid
na vaststelling LOP 2005

Beleid landschapontwikkelingsplan

Het landschapsbeleid behoeft geen actualisatie. Geformuleerd beleid in het LOP is nog in lijn met de huidige visie op het Lingewaarde landschap. Dit beleid is nogmaals onderstreept in de in 2012 vastgestelde ruimtelijke structuurvisie. Het gaat sec om een actualisatie van de maatregelenlijst. Projecten in de maatregelenlijst dienen te passen binnen het beleid van het LOP. Het LOP beschrijft vier hoofdthema's uitgewerkt in vier gebiedsopgaven:

Hoofdthema's:

Tegengaan dreigende landschappelijke tweedeling

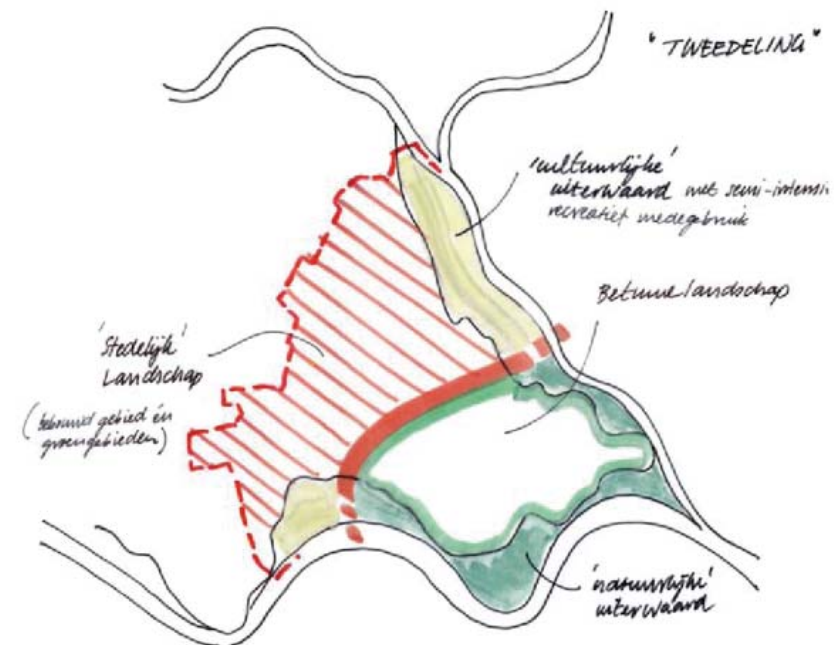
Het landschap van met name het westelijke deel van de gemeente zal zich door de toenemende verstedelijking van dit gebied steeds verder losmaken van het onderliggende landschapspatroom. De van oudsher aanwezige landschappelijke opbouw wordt in het binnendijkse gebied met toenemende mate gedomineerd door stedelijke structuren. Het oude landschap raakt hier steeds verder door versnipperd. Er tekent zich een steeds scherper wordende grens af tussen het stedelijke en het landelijke deel van de gemeente. De scheiding tussen west en oost wordt verder versterkt door de aanleg van stedelijke groengebieden tussen de bebouwing, zoals het Park Lingezen en het Zeegbos, waardoor het oorspronkelijke landschap minder herkenbaar wordt. Verdere landschappelijke 'tweedeling' wordt gezien als onwenselijk.

Doortrekking A15

Bij doortrekking van de A15 neemt de dreiging van verdere 'tweedeling' van het landschap toe. Essentieel is het op een juiste manier inpassen van de A15 zodat deze 'tweedeling' zoveel mogelijk wordt beperkt. De wensen die de gemeente heeft ten aanzien van de ruimtelijke inpassing van de A15 zijn toegelicht op blz. 35 - 37.

Versterken landschappelijke hoofdstructuur

Versterking van de landschappelijke hoofdstructuur wordt nagestreefd door vergroting van de landschappelijke verschillen tussen kommen, oeverwallen en uiterwaarden, in combinatie met vergroting van de eenheid van deze gebieden afzonderlijk.

Scenario 'Tweedeling' uit LOP

Versterking historische identiteit

Er wordt gestreefd naar behoud door actieve bescherming en vergroting van de herkenbaarheid van de geschiedenis van de Over-Betuwe. De rijke historie van het landschap vinden wij nog terug in de vorm van een groot aantal landschappelijke en gebouwde structuren, patronen en elementen.

Dijk als as van ontwikkeling

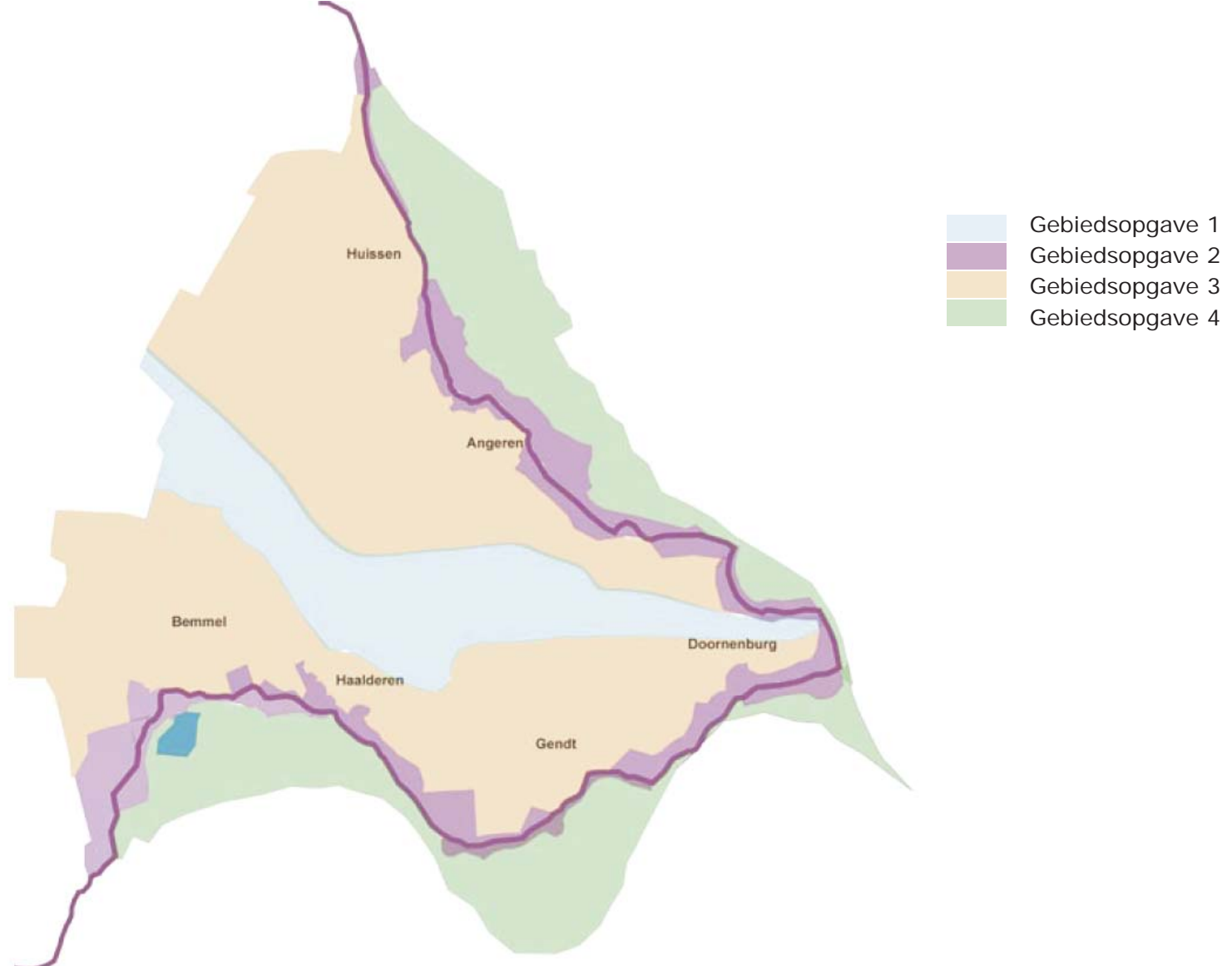
Het later geschreven "Dijk als as van ontwikkeling" gaat uitgebreid in op het versterken van de historische identiteit.

Versterking van netwerken

Door de versterking van bestaande functionele netwerken nemen de gebruiksmogelijkheden en de landschappelijke samenhang toe. Ook de ruimtelijke en functionele relatie tussen de kernen en het buitengebied kan op deze wijze worden versterkt. Versterking van het natuurnetwerk verdient bijzondere aandacht. Met name het behoud van bestaande natuurwaarden en de ontwikkeling van nieuwe natuur buiten de EHS verdient bijzondere aandacht.

Hierbij moet worden gedacht aan:

- routenetwerk autoverkeer;
- routenetwerk langzaam- en recreatief verkeer;
- netwerk waterlopen;
- netwerk natuur en ecologische verbindingen;
- netwerk historische lijnen en 'hot-spots'.

Gebiedsopgave 1: Versterking eenheid komgebieden door ontwikkeling van de zone rond de Linge als kwalitatief hoogwaardig en multifunctioneel landschap.

Gebiedsopgave 2: Kwalitatieve ontwikkeling van de dijkzone, vanuit historische grondslag in combinatie met verhoging recreatieve kwaliteit.

Gebiedsopgave 3: Inpassing van stedelijke ontwikkelingen, met name op de oeverwallen, hand in hand met verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid van de dorpen.

Gebiedsopgave 4: Versterking robuust natuurlandschap en recreatieve kwaliteit uiterwaarden

Gebiedsopgave 1

Versterking eenheid **komgebieden** door ontwikkeling van de zone rond de Linge als kwalitatief hoogwaardig en multifunctioneel landschap.

Uitgangspunten

- versterking Linge als ruimtelijke en functionele drager van een aaneengesloten centraal komgebied;
- versterken ruimtelijke en functionele samenhang Park Lingezegen en oostelijk komgebied, met een accentverschil in de ruimtelijke karakteristiek;
- behoud van een zo groot mogelijk open en aaneengesloten oostelijk komgebied en vastleggen contour open gebied (beperkte verdichting met groen is onder voorwaarden toelaatbaar);
- landbouw blijft de belangrijkste functionele drager in het oostelijk komgebied;
- vooral langs de Linge ruimte voor nieuwe functies/versterking van de bestaande functies, water, recreatie en natuur;
- onderzoeken ruimtelijke mogelijkheden waterberging en 'Bergende stroming';
- streven naar verbreding van de landbouw, in combinatie met landschapsversterking en bieden ruimte aan natuur, water en recreatie.

Gebiedsopgave 2

Kwalitatieve ontwikkeling van de **dijkzone**, vanuit historische grondslag in combinatie met verhoging recreatieve kwaliteit.

Uitgangspunten

- behoud, herstel en vergroting herkenbaarheid markante dijktrajecten en historische elementen en patronen in de dijkzone (wielen, strangen en rabatten en markering van strangbeloop, kwelkom-landschappen, relictten van verdrongen kernen etc.);
- versterking van ecologische kwaliteiten dijkzone;
- vergroten van de mogelijkheden voor recreatief gebruik en de recreatieve aantrekkelijkheid van de dijk;
- gemeentegrens overstijgende aanpak;
- aansturing vernieuwingsprocessen vanuit de thematiek van de dijken, vergroting samenhang van een groot gebied met de dijken als basis;
- terughoudendheid bouwen in de dijkzone; nieuwe ontwikkelingen zijn alleen onder voorwaarden denkbaar;
- verbetering inpassing ruimtelijk storende elementen en gebieden.

Gebiedsopgave 3

Inpassing van stedelijke ontwikkelingen, met name op de **oeverwallen**, hand in hand met verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid van de dorpen.

Uitgangspunten

- concentratie van stedelijke ontwikkelingen op de oeverwallen;
- minimaliseren nieuw ruimtebeslag op bestaand landschap;
- streven naar compacte stedelijke ontwikkeling (b.v. door het stapelen van functies of bevorderen dubbel ruimtegebruik);
- minimaliseren stedelijke ontwikkelingen in de uiterwaarden en in het oostelijke deel van de gemeente (ten oosten van de lijn Angeren-Bemmel).

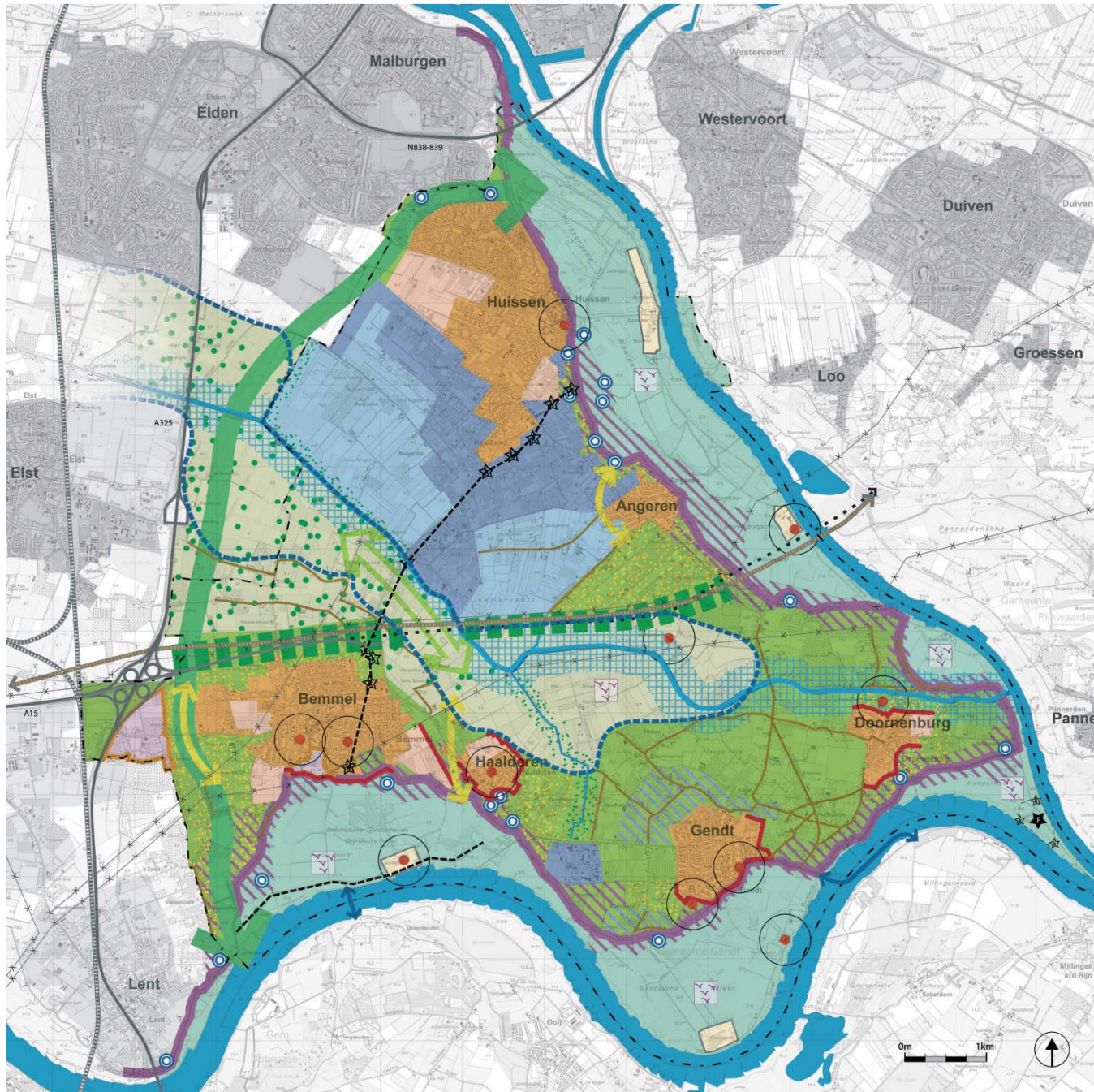
Gebiedsopgave 4

Versterking robuust natuurlandschap en recreatieve kwaliteit **uiterwaarden**

Uitgangspunten

- uiterwaarden als oase van rust en ruimte voor iedereen; ontwikkeling van de uiterwaarden tot één groot samenhangend
- natuur- en recreatiegebied;
- vergroting toegankelijkheid uiterwaarden voor extensief recreatief gebruik, in samenhang met vergroting van de recreatieve mogelijkheden op en langs de rivierdijk;
- verminderen van de verstoring door gemotoriseerd verkeer (ook brommers);
- plaatselijke ruimte voor behoud van de landbouwfunctie en/of agrarisch natuurbeheer;
- minimaliseren verstoring door geluid, stank, visuele verstoring, etc.
- behoud kernkwaliteiten geomorfologie, archeologie, cultuurhistorie en landschap/ visueel-ruimtelijke waarden.

Visiekaart landschapontwikkelingsplan

Legenda

Ontwikkeling centraal komgebied

- Gepland Park Over-Betuwe
- Contour open komgebied
- Behoud openheid komgebieden
- Ontwikkeling multifunctionele zone Linge (water, natuur, recreatie), tevens ecologische verbinding
- Versterking ruimtelijke relatie westelijk en oostelijk komgebied
- Ecologische versterking Haalderse Zeg

Herontdekken historische identiteit oeverwallen

- Vergroten herkenbaarheid en toekenning nieuwe functie verdedigingswerken
- Behoud kleinschalige structuur en afwisseling bebouwingslinten
- Behoud ruimtelijke afwisseling en versterking kleinschaligheid oeverwallen

Kwalitatieve ontwikkeling dijkzone

- Versterking dijklint als landschappelijke en recreatieve drager
- Behoud openheid en landschappelijke karakteristiek dijkzone + vergroting afleesbaarheid historie
- Actief herstel wielen en de directe omgeving

Versterking robuust natuurlandschap uiterwaarden

- Ontwikkeling samenhangend gebied met hoofdfunctie natuur + verbetering mogelijkheden extensief recreatief gebruik
- Verbetering oversteekbaarheid Waal voor extensief recreatief verkeer
- Minimaliseren verstoring (geluid, verkeer, licht)

Inpassing autonome ontwikkelingen

- Landschappelijke inpassing infrastructuur Betuwelijn/A15
- Landschappelijke inpassing glastuinbouwgebied Bergerden

- Aanleg ecologische verbingszone Zeebos - Park Overbetuwe - De Woerd
- Maximale bebouwingscontour kernen
- Tegenaan aan elkaar groeien bebouwing

Overig

- Behoud groen-rode pels + relatie met omgeving
- Beschermd dorpsgezicht
- Hoogspanningtracé
- Hoofdweg
- Doortrekking A15
- Betuwelijn
- Spoorlijn
- Huissen: Woonbebouwing bestaand
- Woonbebouwing toekomstig
- Werkgebied bestaand
- Werkgebied bestaand met open structuur
- Werkgebied toekomstig
- Stedelijk uitloopgebied
- Gemeentegrens

Landschapsfonds

Projecten uit de maatregelenlijst LOP kunnen bekostigd worden uit het in 2012 ingestelde landschapsfonds.

Het landschapsfonds wordt gevuld met:

- de middelen die de gemeente zelf in de begroting voor landschapontwikkeling reserveert;
- giften (voor landschap);
- subsidies (voor landschap);
- vereveningsbijdragen uit functieverandering;
- bijdragen uit ontwikkelingen waarbij door middel van kostenverhaal een bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen wordt overeen gekomen.

Gemeentelijk budget landschapontwikkeling

Komende twee jaar (2014 & 2015) heeft de gemeente een budget van €30.000 per jaar gereserveerd voor landschap. €15.000 hiervan zal in 2014 worden besteed aan het verbeteren van het recreatieve netwerk. Aan het overig budget zijn nog geen projecten/maatregelen gekoppeld.

Vereveningsbijdragen & bijdragen bij toepassing kostenverhaal

Naast het gemeentelijk budget landschapontwikkeling zullen er beperkt middelen worden in het fonds worden gestort. Deze middelen komen voort uit afspraken die gemaakt worden in het kader van functieverandering. Daarnaast komen bijdragen voort uit ontwikkelingen waarbij door middel van kostenverhaal een bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen wordt overeen gekomen. Voor het kunnen verhalen van kosten vormt de uitvoerings-

paragraaf uit de ruimtelijke structuurvisie een wettelijk verplichte basis. Hierin zijn alle gewenste landschapsprojecten voor de komende 10 jaar opgenomen als ruimtelijke ontwikkeling waarbij is aangegeven welk gebied er profijt van heeft (verzorgingsgebied). Alle projecten waarvan bekend is welke kosten deze projecten met zich mee brengen, zijn opgenomen in de onlangs vastgestelde nota ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer een bijdrage ruimtelijke ontwikkeling wordt gevraagd dient deze naast de structuurvisie ook opgenomen te zijn in de nota ruimtelijke ontwikkelingen. De nota ruimtelijke ontwikkelingen wordt jaarlijks geactualiseerd.

In deze nota is opgenomen hoeveel een nieuw te bouwen woning in een bepaalde kern bij dient te dragen aan ruimtelijke ontwikkelingen. De projecten die nu opgenomen zijn in de nota ruimtelijk ontwikkelingen zijn infrastructurele projecten, landschapsprojecten en maatschappelijke voorzieningen. Bij afronding van een project waarbij afspraken zijn gemaakt betreffende een bijdrage ruimtelijke ontwikkelingen wordt de bijdrage deels overgeheveld naar het landschapsfonds en deels naar het fonds ruimtelijke ontwikkelingen. In verband met het stagneren van de woningbouw zal de bijdrage vanuit kostenverhaal de komende jaren beperkt zijn.

Bijdrage Nationaal landschap Pannerdensch kanaal

Vanaf 2015 zal er naar verwachting €25.000 (door een externe partij) per jaar gedurende 10 jaar in het landschapsfonds worden gestort. Voorwaarde is dat de middelen worden besteed aan het Nationaal landschap grenzend aan het Pannerdensch kanaal.

Landschapsregeling

Provincie Gelderland heeft een nieuwe landschapssubsidieregeling die in werking is getreden vanaf 1 april 2013 en vervalt met ingang van 31 maart 2017. Bij prioritering is rekening gehouden met de mogelijkheden van de regeling.

Subsidiabele activiteiten

- **Aanleg van nieuwe en herstel van bestaande landschapselementen en cultuurhistorische landschapselementen;**

Landschapselementen: groene, opgaande elementen bestaande uit inheemse loofhoutsoorten;

Landschapselementen zijn bijvoorbeeld:

- bos van geringe omvang
- heggen, hagen,
- houtwallen en lanen.

Voor nieuw aan te leggen landschapselementen, niet zijnde heggen en hagen, geldt dat:

1. houtopstanden ten minste 10 are moeten omvatten;
2. rijbeplanting, gerekend over het totaal aantal rijen, ten minste 20 bomen omvatten; of,
3. hoogstamfruitgaarden ten minste 15 en maximaal 50 bomen omvatten.

Voor heggen en hagen geldt dat deze gelegen zijn buiten de EHS;

Cultuurhistorische landschapselementen: elementen die kenmerkend zijn voor de lokale ontstaansgeschiedenis van het landschap;

Cultuurhistorische landschapselementen zijn bijvoorbeeld

- steilranden
- grafheuvels
- kerkenpaden
- lekakkers
- terpen
- wielen en kolken

- **Aanleg van poelen**

Voor aanleg en achterstallig onderhoud van poelen geldt een minimale omvang van 3 are en ligging op een plek met grondwatertrap 3 of ondieper;

- **Wegwerken van achterstallig onderhoud aan de volgende elementen:**

- Poelen
- Hagen en heggen en klein historisch water (wielen en kolken) voor zover deze als identiteitsbepalend element zijn aangemerkt in het gemeentelijke landschapsbeleid
- Lanen ouder dan 60 jaar gelegen op landgoederen

- **Aanleg van eenvoudige openbaar toegankelijke onverharde paden**

Subsidie voor aanleg van eenvoudige openbare onverharde paden is bedoeld om de toegankelijkheid en de mate waarin het landschap beleefd kan worden te vergroten. Het openbaar toegankelijk maken van het landschap is het primaire doel. Met eenvoudige onverharde paden worden paden bedoeld die niet zijn voorzien van klinkers, asfalt, beton, puin, grind en dergelijke. Wel worden bedoeld bijvoorbeeld zandpaden, graspaden of paden enkel voorzien van een toplaag van houtsnippers ter bevordering van de toegankelijkheid voor voetgangers.

- **Aanleg van kleinschalige recreatieve voorzieningen**

*en aanleg van eenvoudige houten loopbruggetjes in openbaar toegankelijke routes wanneer de oorspronkelijke brug verdwenen is; Onder kleine recreatieve voorzieningen worden eenvoudige voorzieningen verstaan waarmee het recreatief medegebruik **op landgoederen** wordt vergroot. Bedoeld wordt bijvoorbeeld een bankje of een parkeervoorziening.*

- **Educatieve voorlichting gericht op onderwijs, burgerparticipatie en het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid bij het landschap**

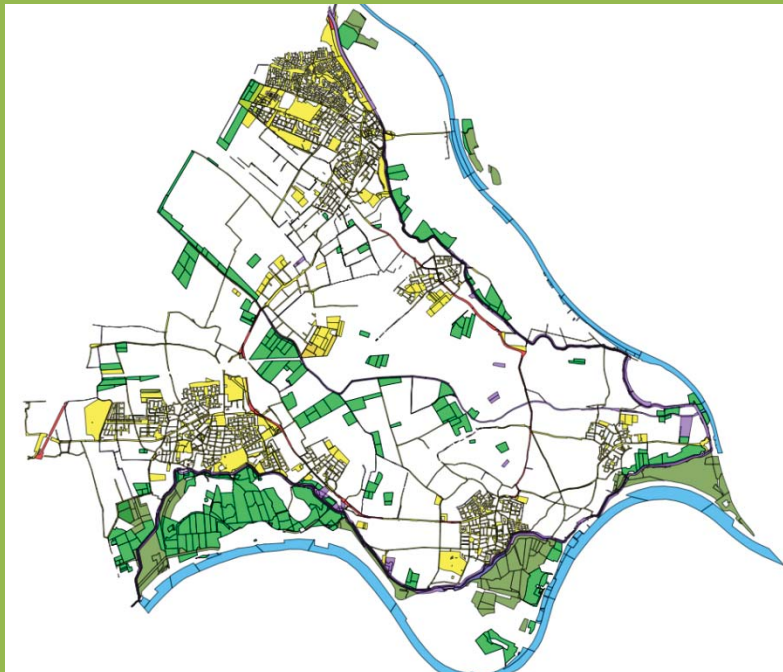
In veel landschapsplannen is betrokkenheid en participatie een item. Educatie en voorlichtingsactiviteiten die daaraan bijdragen kunnen worden gesubsidieerd. Denk bijvoorbeeld aan een informatieavond voor vrijwilligers die aan de slag willen in het landschap, of een interactief proces om samen met bewoners de afspraken over realisatie van het landschapsplan te komen. Ook educatieve activiteiten om kinderen mee te nemen in het verhaal over het landschap kunnen worden gesubsidieerd.

Geen subsidie wordt verstrekt voor

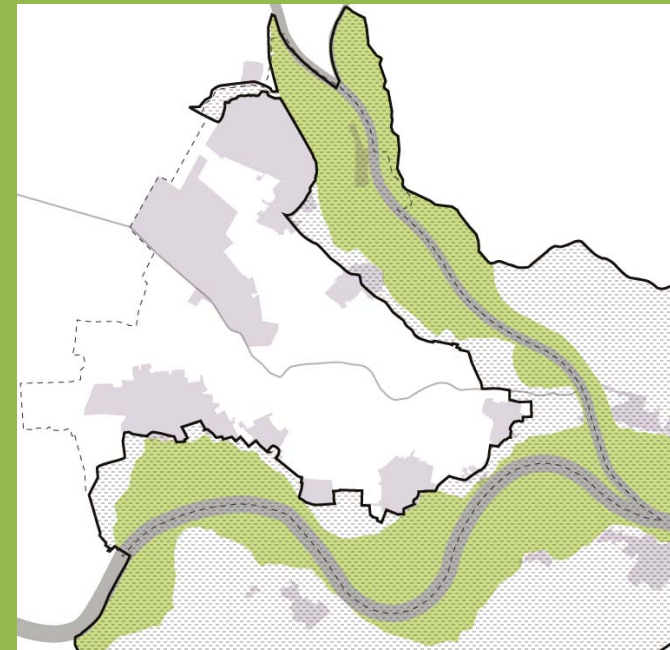
- *Kosten die worden gemaakt voor natuurontwikkeling zoals bedoeld in het Natuurbeheerplan Gelderland, met uitzondering van kosten die worden gemaakt voor de aanleg en voor het wegwerken van achterstallig onderhoud aan poelen;*
- *Activiteiten binnen de begrenzing van rijksbeschermden buitenplaatsen;*
- *Erfbeplanting en beplanting van tuinen; (= beplanting binnen het agrarisch bouwblok)*
- *Kosten voor eigen inzet van personeel van gemeenten;*
- *Kosten die gepaard gaan met aankoop of verkoop van onroerende goederen;*
- *Activiteiten op terreinen in eigendom van een publiekrechtelijke rechtspersoon. Staat, gemeente, provincie, waterschap, staatbosbeheer.*

Hoogte van de subsidie

- *Nationaal landschap maximaal 75%;*
- *Overig grondgebied maximaal 50%;*
- *Minimale aanvraag vanuit gemeente 50.000 euro , max 200.000 euro.*

Gearceerde eigendommen: in eigendom van een publieksrechtelijke rechtspersonen

Begrenzing Nationaal landschap (groen: uiterwaarden)

Inhoud maatregelenlijst

In de nieuwe maatregelenlijst (verderop in het document) worden de volgende aspecten opgenomen:

- Maatregel met beknopte beschrijving.
- Locatie binnen een bepaalde gebiedsopgave van het LOP.
- Benodigd budget voor uitvoering (eventueel aangevuld met beheerkosten wanneer bekend).
- Initiatiefnemer (s), initiatiefnemers kunnen in de loop der jaren veranderen .
- Vermelding van de mogelijkheid bijdrage kostenverhaal aan ruimtelijke ontwikkeling. *

In de lijst zijn de nog niet uitgevoerde projecten uit het LOP 2005 opgenomen die nog actueel zijn. Nieuwe projecten vanuit bijvoorbeeld de Dijk als as van ontwikkeling, Groenstructuurplan en Structuurvisie worden aan de lijst toegevoegd. Tot slot is er ruimte voor nieuwe projecten die actueel zijn maar nog niet genoemd zijn binnen ander beleid. Deze nieuwe projecten dienen te passen binnen het vastgestelde beleid van het landschapsonwikkelingsplan.

* Wanneer nieuwe landschapsprojecten niet passen binnen een omschrijving als opgenomen in de uitvoeringsparagraaf van de ruimtelijke structuurvisie, dan is een bijdrage aan de ruimtelijke ontwikkeling door middel van toepassing kostenverhaal niet mogelijk.

Criteria prioritering

Aan de hand van een aantal criteria is bepaald wat de prioriteit van een bepaalde maatregel is. De criteria zijn:

- Mate van bijdrage aan hoofdthema's en gebiedsopgaven zoals omschreven in het LOP
- Beschikbaar budget
- Mogelijkheid tot het vragen van een bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen middels toepassing kostenverhaal
- Andere beschikbare geldstromen (subsidieregelingen etc.)
- Uitvoerbaarheid (afhankelijkheid van grondverwerving etc.)
- Benodigde inzet versus feitelijk resultaat 'buiten'
- Reeds gedane werkzaamheden (onderzoek / ontwerp etc.)
- Input betrokken groeperingen (Lingewaard Natuurlijk, Landschapsbeheer Gelderland, LTO Noord, Agrarische natuurvereniging, Provincie Gelderland, Staatsbosbeheer, Waterschap, @uiterwaarde, Commissie voor erfgoed en ruimtelijke kwaliteit, gemeente Overbetuwe)

De aangegeven prioritering staat voor de komende jaren niet vast. Door verschillende factoren kan de prioritering veranderen bijvoorbeeld wanneer er nieuwe geldstromen voor een gebied of bepaalde maatregel beschikbaar worden gesteld.

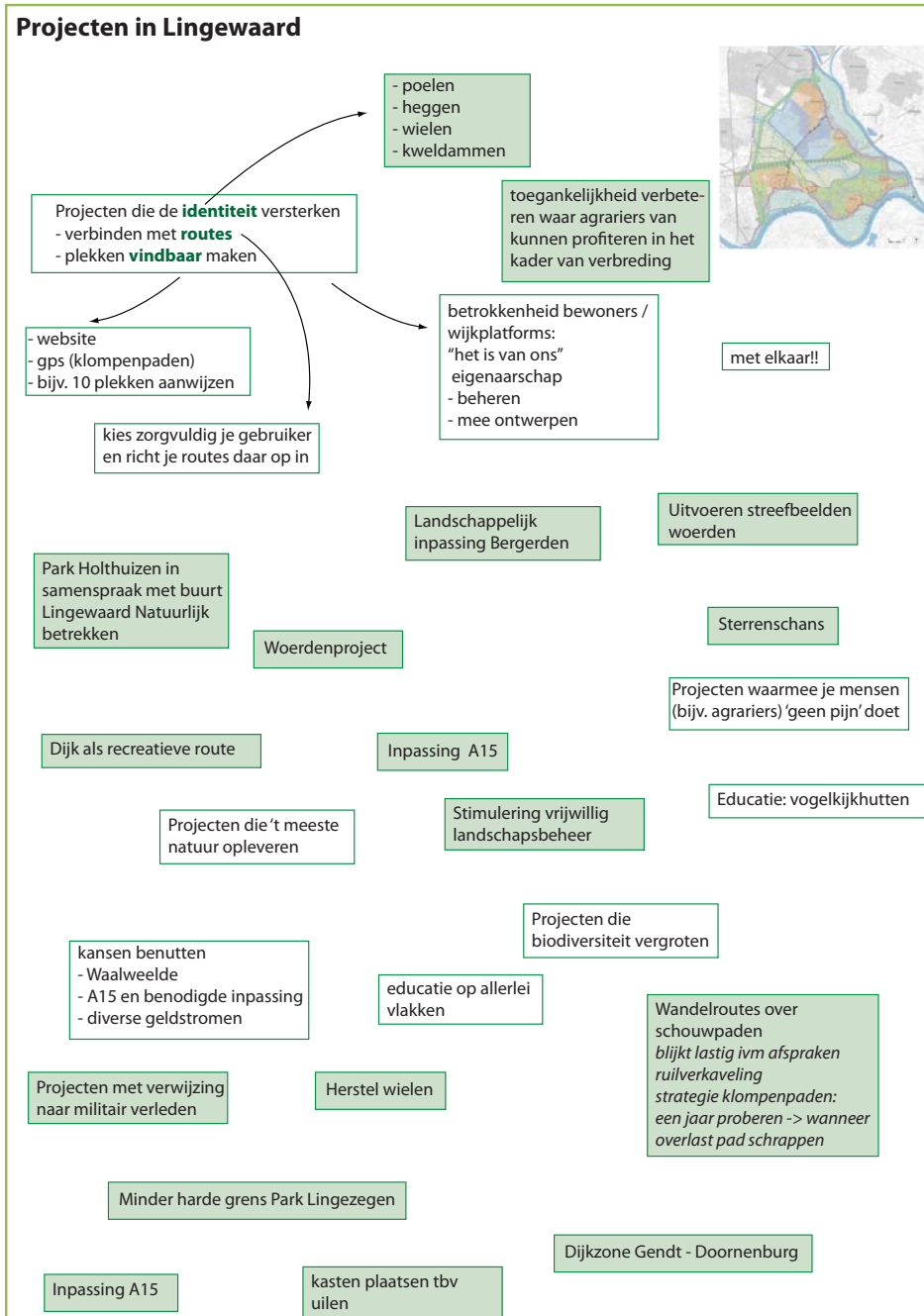
Input betrokken groeperingen

Tijdens een bijeenkomst waarbij allerlei partijen waren uitgenodigd is gevraagd welke landschapsprojecten prioriteit zouden moeten hebben en waarom. Er werden vooral reeds bekende projecten genoemd. Daarnaast werd aangegeven dat bewoners en wijkplatforms meer betrokken moeten worden bij realisatie en beheer van landschapsprojecten. Resultaten van deze brainstorm zijn op de volgende bladzijde weergegeven.

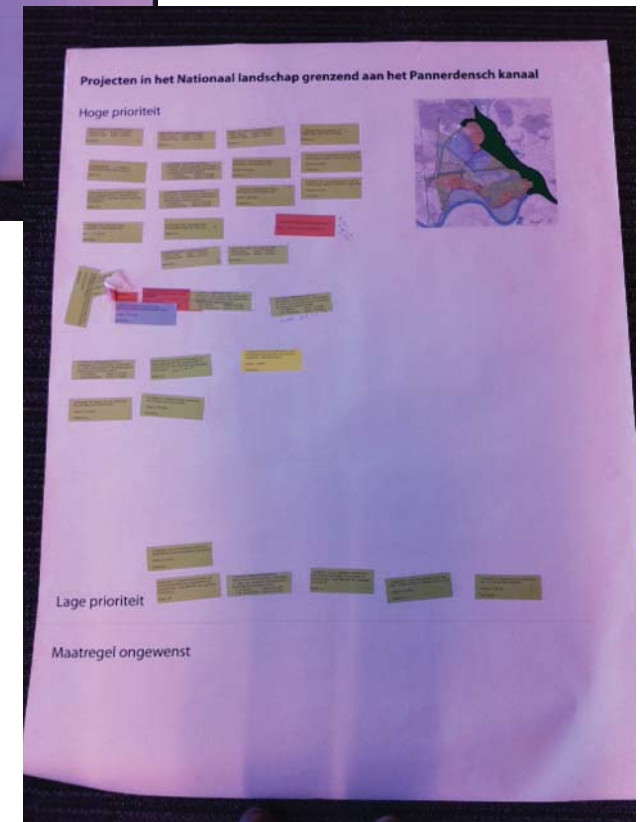
Tijdens de bijeenkomst is ook gevraagd om reeds bekende projecten te prioriteren. Projecten die volgens de betrokken groeperingen hoge prioriteit zouden moeten hebben zijn:

- landschappelijk inpassing A15
- landschappelijk herkenbaar maken van woerden
- opzetten stimuleringsproject landschapselementen
- herstelwerkzaamheden wielen en verdwenen wielen
- landschappelijk aantrekkelijker en toegankelijker maken van Park Holthuizen
- verbeteren herkenbaarheid historie Sterrenschans
- verbeteren van de toegankelijkheid van de dijkzone en uiterwaarden

Input betrokken groeperingen: projecten met hoge prioriteit

Input betrokken groeperingen: prioriteiten met hoge / lage prioriteit

Maatregelenlijst - algemeen

Gebieden: 1: Kommen, 2: Dijkzone, 3: Oeverwallen, 4: Uiterwaarden

Inzet op uitvoering van maatregelen met behulp van het gemeentelijk budget landschapsontwikkeling 2014 & 2015. Over besteding van € 15.000 ten behoeve van maatregel 1 is reeds besloten. Met subsidies / cofinanciering kunnen maatregel 2&3 samen met budget landschapsontwikkeling 2014 & 2015 uitgevoerd worden. Eventueel overig budget landschapsontwikkeling 2014 & 2015 wordt gereserveerd voor (kleine) landschapsversterkende projecten en of landschapseducatie. Wanneer project 2 of 3 geen of zeer beperkt doorgang vinden, kan eerst volgend uitvoerbaar project worden opgepakt. Voor de uitvoering van de overige maatregelen zijn nog geen middelen beschikbaar.

* Bijdrage aan de ruimtelijke ontwikkeling door middel van toepassing kostenverhaal niet mogelijk.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
1	1,2,3,4	Recreatief routenetwerk verbeteren In kaart brengen van recreatieve routes	€ 15.000	Gemeente / @uiterwaarde
2	1,2,3,4	Uitvoering streefbeelden woerdenproject Landschappelijke beplanting ten behoeve van woerden	€ 20.000 <i>Bij provincie kan obv huidige regeling 50% subsidie worden aangevraagd.</i>	Gemeente
3	2	Ontwikkeling dijkzone – herstel wiel / verdwenen wiel Herstel van een nader te bepalen wiel in combinatie met het toegankelijk en aantrekkelijk maken van het wiel <i>Gelegen in het Nationaal landschap aan de Waalzijde</i>	€ 80.000 <i>Bij provincie kan obv huidige regeling 75% subsidie worden aangevraagd.</i>	Gemeente / Landschapsbeheer Gelderland
4	1,2,3	Karakteristieke landschapselementen Opzetten stimuleringsproject aanleg karakteristieke landschapselementen (in gebied 2 & 3) en streekeigen gewassen passend in desbetreffend gebiedstype	€ 20.000 (daarna jaarlijks € 10.000)	Provincie, gemeente, landschapsbeheer Gelderland, Agrarische natuurvereniging
5	1,2,3,4	Recreatief routenetwerk verbeteren (voor wandelaars, fietsers, ruiters en ander route gebonden recreatief langzaamverkeer)	€ 60.000	Gemeente, @uiterwaarde, Agrarische natuurvereniging
6	2 *	Park Holthuizen Landschappelijke inpassing & verbetering toegankelijkheid	Pm	Gemeente / externe partij
7	1	Stimuleren aanleg ruigtestroken Aanleg ruigtestroken van 6-8 meter breed als natuurlijk netwerk in het komgebied	€ 15.000 (daarna jaarlijks € 2.500)	Agrarische natuurvereniging / gemeente / Lingewaard natuurlijk
8	2	Ontwikkeling dijkzone – herstel / vergroten herkenbaarheid verdwenen wielen Wielen vanuit oogpunt historie en natuurwaarde herstellen / herkenbaarheid vergroten	€ 200.000 <i>Bij provincie kan obv huidige regeling 75% subsidie worden aangevraagd.</i>	Landschapsbeheer Gelderland/ gemeente
9	3	Beplanting ring Herkenbaarheid van de ring vergroten als verbindingsroute tussen dorpen op de oeverwallen	€ 250.000	Gemeente / provincie

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
10	1	Lingezone Inrichting van een zone aan weerszijden van de Linge voor natuur, water en recreatie	€ 400.000,-	Gemeente / waterschap
11	2	Ontwikkeling dijkzone – herstel wielen Herstel nog op te knappen wielen in combinatie met het toegankelijk en aantrekkelijk maken van het wiel <i>Gelegen in het Nationaal landschap aan de Waalzijde</i>	€ 280.000 <i>Bij provincie kan obv huidige regeling 75% subsidie worden aangevraagd.</i>	Provincie, gemeente, landschapsbeheer Gelderland
12 *	1,2,3,4	Onderzoek en maatregelen archeologische geschiedenis Onderzoek en maatregelen naar mogelijkheden voor vergroting beleefbaarheid / herkenbaarheid archeologische geschiedenis	€ 50.000	Gemeente / @uiterwaard
13	2,4	Restauratie cultuurhistorische van belang zijnde bebouwing in het buitengebied in combinatie met landschappelijk inpassing en verbeteren van de beleefbaarheid ervan	Pm	Gemeente / ..
14	1,2,3,4	Kazematten Herstel en vergroting herkenbaarheid kazematten Betuwstelling in onderlinge samenhang en toekennen nieuwe functies	€ 100.000	Gemeente
15	1	Haalderensche Zeeg Aanleg fiets- /wandelverbinding langs de Haalderensche Zeeg	€ 90.000	Gemeente/DLG/ waterschap
16	2,3	Karakteristieke landschapselementen Diverse kleine projecten voortkomend uit het groenstructuurplan, gelegen in het buitengebied	€ 75.000	Gemeente/eigenaren
17	3	Bepanting bedrijventerrein Gendt-Bemmel Aanleg landschappelijke bepanting rondom bedrijventerrein ten westen van Kommerdijk	€ 10.000,-	Gemeente/bedrijven
18 *	1	Verdwenen Lingewal Onderzoek naar de mogelijkheden voor herstel van verdwenen delen van de Lingewal	€ 10.000,-	Gemeente/waterschap
19 *	2	EHS Missing link tussen Gendtse Waard en Klompenwaard binnendijks oplossen	Pm	Gemeente/provincie
20 *	2,3	Kunst Landschappelijke elementen, structuren of verhalen zichtbaar maken dmv kunst	Pm	Gemeente
21 *	1,2,3,4	Informatievoorziening Plaatsen eenduidige (en terughoudende) Informatievoorzieningen bij specifieke en zeldzame landschapselementen	Pm	Gemeente/ @uiterwaarde/ SBB

Maatregelenlijst - Nationaal landschap grenzend aan Pannerdensch Kanaal

Vanaf 2015 zal er naar verwachting €25.000 per jaar gedurende 10 jaar in het landschapsfonds worden gestort.

Voor besteding van deze middelen is onderstaande maatregelenlijst opgesteld.

Gebieden: 2: Dijkzone, 4: Uiterwaarden

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
1	2,4	Verbeteren herkenbaarheid Sterrenchans Verbeteren visuele relatie tussen wielen en dijk, aangrenzende relicten herstellen en beleefbaar maken en het wiel sterrenchans herstellen	€ 250.000 <i>Bij provincie kan obv huidige regeling 75% subsidie worden aangevraagd.</i>	Gemeente / staatsbosbeheer / waterschap
2	2,4	Recreatief routenetwerk verbeteren (voor wandelaars, fietsers, ruiters en ander route gebonden recreatief langzaamverkeer) o.a. een wandelroute naar Fort Pannerden	€ 140.000	Gemeente / @uiterwaarde
3	2	Ontwikkeling dijkzone – herstel wielen Herstel nog op te knappen wielen in combinatie met het toegankelijk en aantrekkelijk maken van het wiel	€ 280.000 <i>Bij provincie kan obv huidige regeling 75% subsidie worden aangevraagd.</i>	Gemeente / Landschapsbeheer Gelderland
4	2,4	Restauratie cultuurhistorische van belang zijnde bebouwing in het buitengebied in combinatie met landschappelijk inpassing en verbeteren van de beleefbaarheid ervan	Pm	Gemeente / ....

Maatregelen gefinancierd door andere partijen

In de gemeente worden ook landschapsprojecten voorkomend uit de maatregelenlijst LOP 2005 gerealiseerd waar de gemeente geen (nieuwe) middelen voor hoeft te reserveren. Hieronder zijn deze projecten weergegeven.

Gebieden: 1:Kommen, 2:Dijkzone, 3:Oeverwallen, 4: Uiterwaarden

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Initiatiefnemer
1	1,2,3,4	Landschappelijk inpassing A15 Op een voor de gemeente landschappelijke gewenste manier het inpassen van de door te trekken A15	Rijk/provincie
2	3	Wegbeplanting Aanplant van ca. 5 km wegbeplanting aan de rand van de open kom, langs onder meer de Baalse Straat, Breedlerse straat en Flierensestraat	Park Lingezen
3	2	Agrarisch natuurbeheer Stimuleren agrarisch natuurbeheer in aangrenzende percelen buiten de herinrichtingszone Linge	Agrarische natuurvereniging/ gemeente

Toelichting maatregelenlijst - algemeen

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
1	1,2,3,4	Recreatief routenetwerk verbeteren In kaart brengen van recreatieve routes	€ 15.000	Gemeente / @uiterwaarde Agrarische natuurvereniging

Omschrijving

Een van de hoofdoopgaven uit het LOP is het verbeteren van recreatieve netwerken. In de gemeente bevinden zich allerlei recreatieve routes voor bijvoorbeeld fietser en wandelaar. Een overzicht van alle recreatieve routes is er echter niet. Hierdoor is ook niet bekend waar recreatieve netwerken aandacht behoeven.

Opgave

Het in kaart brengen van het recreatieve routenetwerk waarbij aanbevelingen worden gedaan voor verbetering van het netwerk.

Er wordt onder andere verwacht dat:

- Aanbevelingen voortborduren op reeds vastgesteld beleid, zoals het document Dijk als as van ontwikkeling waarbij veel aandacht uitgaat naar beleving van cultuurhistorie & archeologie en de manier waarop dit zou kunnen. Analyse en mogelijkheden voor herstel van kerkenpaden wordt hierin meegenomen.
- Stedelijke uitloopgebieden van de kernen in kaart worden gebracht en nagegaan wordt of deze gebieden de kernen voldoende bedienen. Wanneer dit niet het geval is, dienen er concrete voorstellen voor verbetering te worden gedaan.
- Missing links in het netwerk worden benoemd en hiervoor suggesties worden gedaan. Het benutten van schouwpaden, waar mogelijk, wordt hierin meegenomen.
- In beeld wordt gebracht hoe het routenetwerk verbeterd kan worden zodat verbreding van landbouw wordt gestimuleerd.
- Er ontwerpen worden gemaakt voor het vergroten van de herkenbaarheid van cultuurhistorische plekken (met benodigde kleinschalige voorzieningen) verbonden met reeds aanwezige of nog aan te leggen routes.
- Er aanbevelingen worden gedaan hoe over het betreffende netwerk gecommuniceerd kan worden, bijvoorbeeld middels gps routes, internet etc.
- Kennis van lokale bevolking wordt benut.

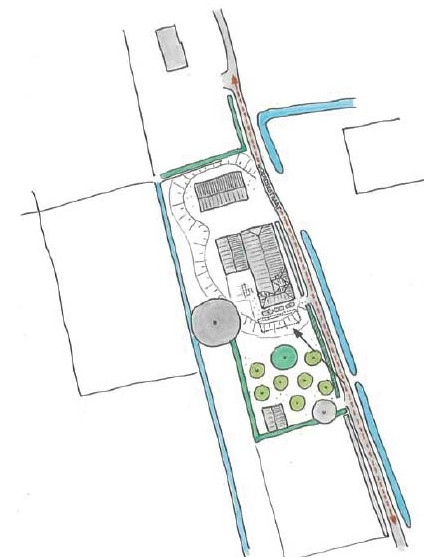
Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
2	1,2,3,4	Uitvoering streefbeelden woerdenproject Landschappelijke beplanting ten behoeve van woerden	€ 20.000 <i>Bij provincie kan obv huidige regeling 50% subsidie worden aangevraagd.</i>	Gemeente

Omschrijving

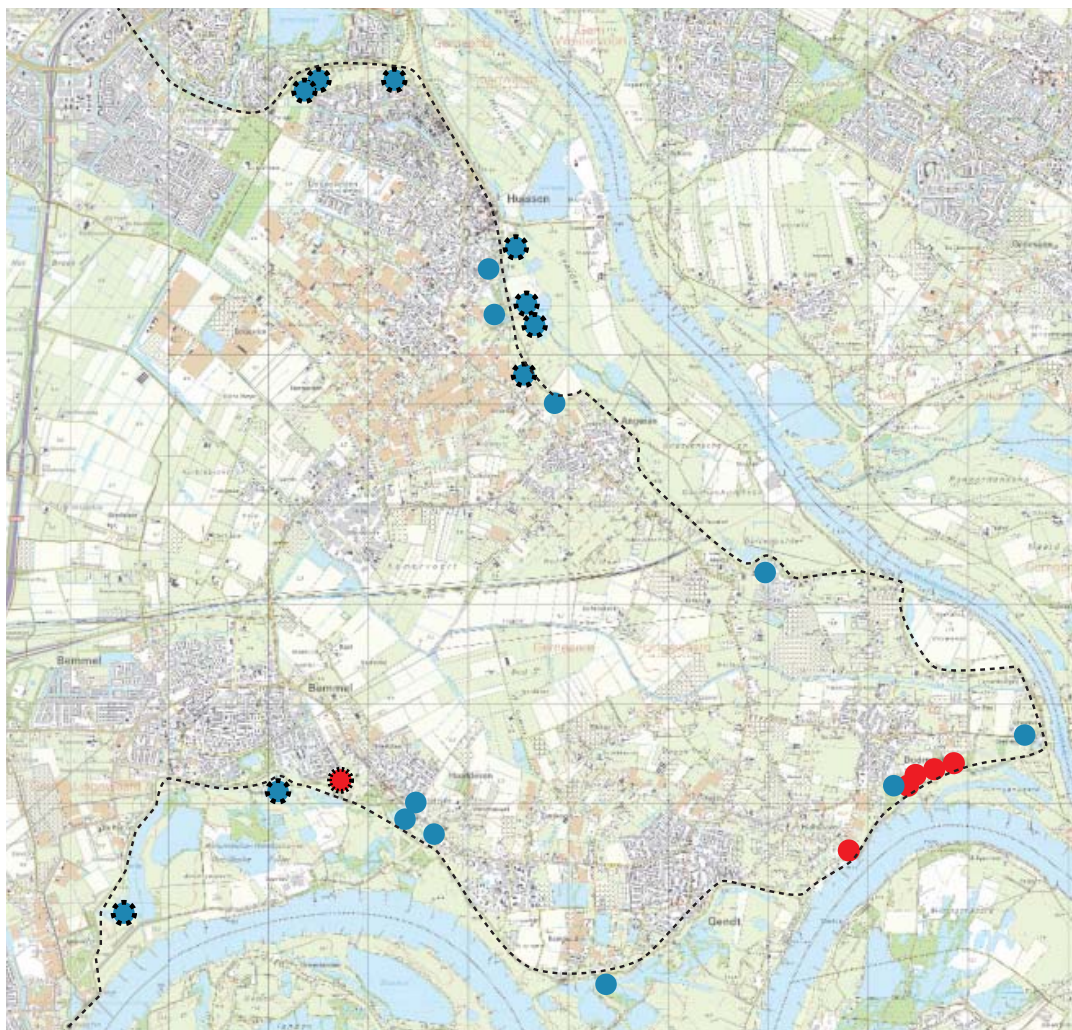
In opdracht van gemeente Lingewaard, Overbetuwe en Neder-Betuwe is door Landschapsbeheer Gelderland een Inspiratieboek opgesteld waarin aandacht uit gaat naar de woerden in de gemeenten. Woerden zijn veelal gedeeltelijk dan wel geheel kunstmatige hoogten, gelegen in het rivierenlandschap. Ze boden droge voeten in bange tijden waarin de dijken het nogal eens begaven en het rivierwater landinwaarts stroomde. Ze zijn ná de be-dijking door mensen opgeworpen. 8 woerden in gemeente Lingewaard zijn onder loep genomen. Van elke woerd is de ontstaansgeschiedenis en de historische en huidige kwaliteiten belicht. Verder is aan de hand van algemene doelstellingen en op basis van plaatsgebonden informatie aangegeven hoe de landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden van de woerden kunnen worden behouden of versterkt.

Opgave

Uitvoering van streefbeelden zoals opgenomen in het woerdenrapport.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
3	2	Ontwikkeling dijkzone – herstel wiel / verdwenen wiel Herstel van een nader te bepalen wiel in combinatie met het toegankelijk en aantrekkelijk maken van het wiel <i>Gelegen in het Nationaal landschap aan de Waalzijde</i>	€ 80.000 <i>Bij provincie kan obv huidige regeling 75% subsidie worden aangevraagd.</i>	Gemeente / Landschapsbeheer Gelderland

Omschrijving

Door dijkdoorbraken in het verleden bevinden zich een groot aantal wielen in Lingewaard. Veel wielen zijn verwilderd of zijn aan het verlanden.

In het Wielenreceptenboek van landschapsbeheer Gelderland zijn alle wielen in beeld gebracht is onderzocht welke historie de wielen kennen en welke kwaliteiten de wielen nu hebben op het gebied van cultuurhistorie, ecologie en recreatie. Voor het herstel van de wielen zijn streefbeelden opgesteld. Inmiddels worden binnen een aantal plannen een aantal wielen hersteld. Er bevinden zich echter nog vele wielen in de gemeente die een herstelbeurt behoeven.

Opgave

Met behulp van subsidie van provincie Gelderland een nader te bepalen wiel / verdwenen wiel herstellen aan de Waalzijde zoals omschreven in het Wielenreceptenboek (betreffende wielen) of de visie Monumentaal Blauw (betreffende verdwenen wielen).

Wielen in Lingewaard

- Herstelwerkzaamheden wiel in uitvoering/voorbereiding
- Te herstellen wiel
- Herstelwerkzaamheden verdwenen wiel gereed
- Te herstellen verdwenen wiel

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
4	1,2,3	Karakteristieke landschapselementen Opzetten stimuleringsproject aanleg karakteristieke landschapselementen (in gebied 2 & 3) en streekeigen gewassen passend in desbetreffend gebiedstype	€ 20.000 (daarna jaarlijks € 10.000)	Provincie, gemeente, landschapsbeheer Gelderland, Agrarische natuurvereniging

Omschrijving

De beplanting van percelen en perceelsgrenzen draagt bij aan de beeldvorming van het buitengebied. Om eigenaren te stimuleren om gebiedseigen beplanting aan te planten wordt er een stimuleringsproject opgezet. Het gaat hierbij om aanleg van karakteristieke beplantingselementen zoals hoogstamboomgaarden, hagen en andere karakteristieke streekeigen beplanting & gewassen.

Opgave

Opzetten stimuleringsregeling voor aanleg van karakteristieke landschapselementen (in gebied 2 & 3) en streekeigen gewassen passend in desbetreffend gebiedstype

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
5	1,2,3,4	Recreatief routenetwerk verbeteren (voor wandelaars, fietsers, ruiters en ander route gebonden recreatief langzaamverkeer)	€ 60.000	Gemeente, @uiterwaarde

Uitvoeren van aanbevelingen voort komend uit opgave 1.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
6	2 *	Park Holthuizen Landschappelijke inpassing & verbetering toegankelijkheid	Pm	Gemeente / externe partij

Omschrijving

Park Holthuizen gelegen in het Nationaal landschap behoeft landschappelijk verbetering. Daarnaast is het gebied nu beperkt toegankelijk voor omwonenden.

Opgave

Inzichtelijk krijgen van en uitvoering van de benodigde landschappelijke en infrastructurele inrichtingsmaatregelen.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
7	1	Stimuleren aanleg ruigtestroken Aanleg ruigtestroken van 6-8 meter breed als natuurlijk netwerk in het komgebied	€ 15.000 (daarna jaarlijks € 2.500)	Agrarische natuurvereniging / gemeente / Lingewaard natuurlijk

Opgave

Samen met partijen aanleg ruigtestroken stimuleren en zo nodig een stimuleringsregeling voor eigenaren opzetten.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
8	2	Ontwikkeling dijkzone – herstel / vergroten herkenbaarheid verdwenen wielen Wielen vanuit oogpunt historie en natuurwaarde herstellen / herkenbaarheid vergroten	€ 200.000 <i>Bij provincie kan obv huidige regeling 75% subsidie worden aangevraagd.</i>	Landschapsbeheer Gelderland/ gemeente

Omschrijving

Aan de Waalzijde zijn een aantal wielen in de loop der jaren verdwenen. In de visie Monumentaal Blauw (2002) is een toelichting betreffende deze wielen opgenomen. In de maatregelenlijst LOP worden 6 te herstellen verdwenen wielen genoemd. Inmiddels is een van de verdwenen wielen hersteld: de oude wei in Haalderen.

Opgave

Verdwenen wielen vanuit oogpunt historie en natuurwaarde herstellen / herkenbaarheid vergroten.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
9	3	Beplanting ring Herkenbaarheid van de ring vergroten als verbindingsroute tussen dorpen op de oeverwallen	€ 250.000	Gemeente / provincie

Omschrijving

De 'ring' is de verbindingsweg tussen de kernen. Zowel in de structuurvisie al in het groenstructuurplan wordt voorgesteld deze weg verder aan te kleeden tot een herkenbare route die de kernen met elkaar verbindt.

Opgave

Het in beeld brengen en uitvoering van benodigde inrichtingsmaatregelen (met beplanting) waarmee de herkenbaarheid van de 'ring' wordt versterkt.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
10	1	Lingezone Inrichting van een zone aan weerszijden van de Linge voor natuur, water en recreatie	€ 400.000,-	Gemeente / waterschap

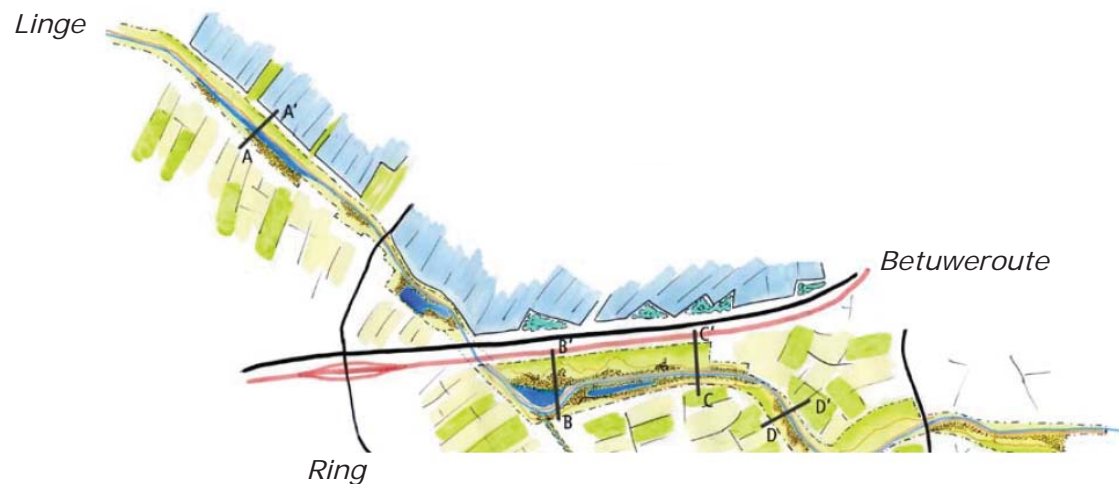
Omschrijving

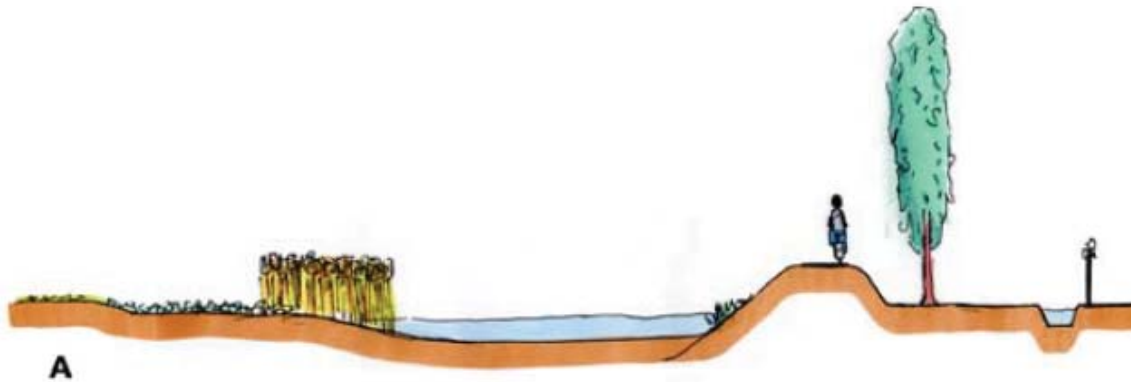
Het doel is de ontwikkeling van een brede zone langs de Linge, van ca. 100-200 meter breed met een multifunctioneel karakter. Binnen deze zone worden de mogelijkheden voor natuur, water en recreatie versterkt en blijft ook ruimte bestaan voor extensief landbouwkundig gebruik (agrarisch natuurbeheer). In een kernzone van circa 50 m breed, direct langs de Linge (totale breedte, inclusief de waterloop) zijn de functies water, natuur en recreatie de belangrijkste functies. Deze ontwikkeling sluit aan bij het door de provincie Gelderland in het Gebiedsplan Rivierenland opgenomen uitgangspunt, waarin langs de Linge wordt gestreefd naar realisatie van een zone van agrarisch natuurbeheer. Langs de Linge zal beperkte ruimtelijke verdichting optreden door ontwikkeling van riet en beplanting. De overige delen van het komgebied blijven open en landbouwkundig in gebruik. Wel zijn in deze gebieden kleinschalige inrichtingsmaatregelen gewenst, zoals de aanleg van fiets- en wandelpaden en van natuurlijke oevers langs de belangrijkste waterlopen.

Opgave

Inrichting voor natuur, water en recreatie van een zone aan weerszijden van de Linge van in totaal 100 tot 200 meter breed:

- aanleg brede natuurvriendelijke oevers Linge voor zover nog niet gerealiseerd.
- natuurontwikkeling aangrenzende percelen gericht op rietontwikkeling, vernatting en verruiging.
- ruimte voor berging van gebiedseigen water.
- omzetten akkerpercelen in weidepercelen.
- aanleg vrijliggend wandelpad door de zone.

A

B

C

D

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
11	2	Ontwikkeling dijkzone – herstel wielen Herstel nog op te knappen wielen in combinatie met het toegankelijk en aantrekkelijk maken van het wiel <i>Gelegen in het Nationaal landschap aan de Waalzijde</i>	€ 280.000 <i>Bij provincie kan obv huidige regeling 75% subsidie worden aangevraagd.</i>	Provincie, gemeente, landschapsbeheer Gelderland

Voortzetten van het project zoals omschreven bij maatregel 3.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
12 *	1,2,3,4	Onderzoek en maatregelen archeologische geschiedenis Onderzoek en maatregelen naar mogelijkheden voor vergroting beleefbaarheid / herkenbaarheid archeologische geschiedenis	€ 50.000	Gemeente / @uiterwaard

Omschrijving

De gemeente is als het ware een 'hotspot' van archeologische waarden. Het gaat hierbij enerzijds om bekende archeologische vondsten en archeologische waardevolle terreinen uit alle tijdspannen, daterend vanaf het Neolithicum tot de Late Middeleeuwen. Anderzijds zijn naar verwachting nog veel meer archeologische waarden in de bodem aanwezig, die getuigen van een zeer rijke geschiedenis van het gebied. De beleefbaarheid van deze vondsten kan verbeterd worden.

Opgave

Verder onderzoek en maatregelen naar mogelijkheden voor vergroting beleefbaarheid / herkenbaarheid archeologische geschiedenis. Digitale netwerken en applicaties vormen de basis om de informatie voor de burgers toegankelijk te maken. Zie ook maatregel 1 waarbij een eerste inventarisatie plaatsvindt.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
13	2,4	Restauratie cultuurhistorische van belang zijnde bebouwing in het buitengebied in combinatie met landschappelijk inpassing en verbeteren van de beleefbaarheid ervan	Pm	Gemeente / ..

Omschrijving

Herstel en verdere ontwikkeling van cultuurhistorische waarden is van groot belang voor de leesbaarheid van het landschap, maar ook voor de beleving van de eigen gemeentelijke historie. Een voorbeeld hiervan is het restaureren van nog bestaande restanten van baksteenfabricage (loodsen, schoorstenen, terreinen, oude aan- en afvoerroutes, etc.) waarbij zo mogelijk nieuwe functies worden toegekend. Het gaat hierbij niet alleen om de bebouwing zelf, maar ook om de landschappelijke elementen, lijnen en patronen die horen bij de bebouwing.

Opgave

- Inventariseren bestaande restanten, cultuurhistorische waardering, en inschatten herstelkosten.
- Uitvoeren herstelwerkzaamheden.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
14	1,2,3,4	Kazematten Herstel en vergroting herkenbaarheid kazematten Betuwestelling in onderlinge samenhang en toekennen nieuwe functies	€ 100.000	Gemeente

Omschrijving

Herstel en vergroting herkenbaarheid kazematten Betuwestelling in onderlinge samenhang en toekennen nieuwe functies (b.v. door aanleg fietsroute ertussen).

Opgave

Opstellen uitwerkingsplan Betuwestelling gericht op:

- Vergroting aantrekkelijkheid en herkenbaarheid.
- Toekennen nieuwe functie(s).
- Eenduidig onderhoud en beheer.
- Versterking onderlinge relatie kazematten.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
15	1	Haalderensche Zeeg Aanleg fiets- /wandelverbinding langs de Haaldersche Zeeg	€ 90.000	Gemeente/DLG/ waterschap

Opgave

Aanleg fiets-/wandelverbinding langs de Haaldersche Zeeg met brug over de Linge.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
16	2,3	Karakteristieke landschapselementen Diverse kleine projecten voortkomend uit het groenstructuurplan, gelegen in het buitengebied	€ 75.000	Gemeente/eigenaren

Omschrijving

In het groenstructuurplan is een aantal opgaven opgenomen voor het buitengebied.

Opgave

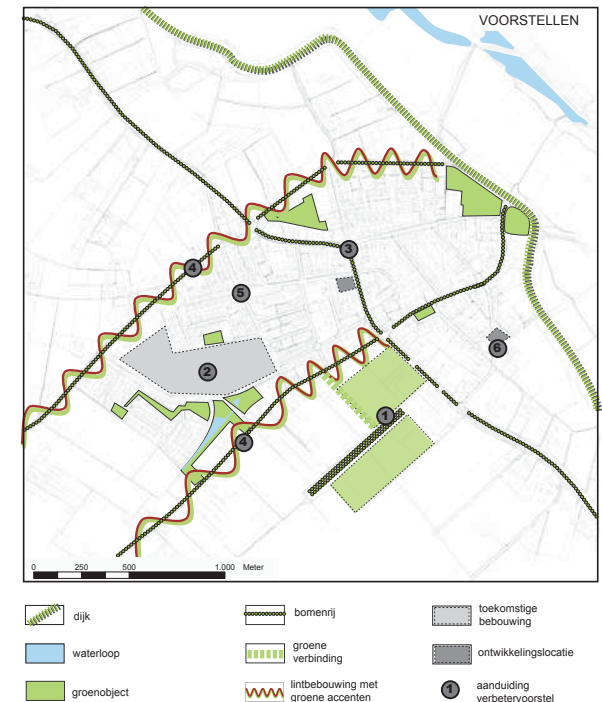
Uitvoering van hierna genoemde maatregelen:

- Versterken dorpslinten Angeren (*nr. 4 in de tekening hiernaast*)

- Verbinding voormalig kasteel Essenpas:

In de Essenpas kan de oude lijn (Hoefslag) opnieuw zichtbaar worden gemaakt door verdere aanplant van een dubbele bomenrij met eiken.

Deze laanbeplanting refereert aan de vroegere verbinding naar het voormalig kasteel Essenpas.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
17	3	Bepanting bedrijventerrein Gendt-Bemmel Aanleg landschappelijke beplanting rondom bedrijventerrein ten westen van Kommerdijk	€ 10.000,-	Gemeente/bedrijven

Omschrijving

Het bedrijventerrein grenzend aan de dijk behoeft groene aankleding.

Opgave

In overleg met ondernemers opstellen van een groenplan en uitvoering hiervan.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
18 *	1	Verdwenen Lingewal Onderzoek naar de mogelijkheden voor herstel van verdwenen delen van de Lingewal	€ 10.000,-	Gemeente/waterschap

Omschrijving

Voor het sluiten van de dijkring in de 13e eeuw werd water afgevoerd via een netwerk van watergangen. Vanaf de oeverwallen werd het hemel- en kwelwater via zegen of leigraven afgevoerd naar de kommen. Eerst werkte iedere dorpspolder op eigen houtje. Maar tenslotte moesten ze de handen ineen slaan om doelmatige afvoer van het overtollige komwater langs het natuurlijke verhang van de streek mogelijk te maken. Daartoe werden twee weteringen gegraven, de Rijn-Wetering en de Waal-Wetering. De eerste ontsproot in Doornenburg en begon bij Gendt parallel te stromen aan de Waal-Wetering. Beide weteringen, aangeduid als de Linge, stroomden naar Tiel. Rijn- en Waal-Wetering werden gescheiden door een wal, de Weteringse Wal of Lingewal. Deze scheidde de waterhuishouding van de Waaldorpen van die van de Rijndorpen. De Lingewal vormde daarmee een achterdijk, deels ook bekend als Landweer. De Lingewal is deels nog in tact maar is voor een groot deel niet meer aanwezig.

Opgave

- Onderzoek naar de mogelijkheden voor herstel van de (deels verdwenen) Lingewal.
- Onderzoek naar de voormalige loop en inrichting van de de Rijn- en Waal- Wetering en het benoemen van kansen voor het herkenbaar maken van dit verleden.
- Uitvoering van herstelwerkzaamheden.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
19 *	2	EHS Missing link tussen Gendtse Waard en Klompenwaard binnendijks oplossen	Pm	Gemeente/provincie

Opgave

Missing link tussen Gendtse Waard en Klompenwaard binnendijks oplossen.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
20 *	2,3	Kunst Landschappelijke elementen, structuren of verhalen zichtbaar maken dmv kunst	Pm	Gemeente

Opgave

- Locaties bepalen of structuren bepalen om door middel van kunst landschapselementen, structuren of verhalen zichtbaar te maken.
- Mogelijkheden voor uitvoering bepalen en uitvoeren.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
21 *	1,2,3,4	Informatievoorziening Plaatsen eenduidige (en terughoudende) Informatievoorzieningen bij specifieke en zeldzame landschapselementen	Pm	Gemeente/ @uiterwaarde/ SBB

Opgave

- Inventariseren bestaande (toeristische) informatiepanelen en bebordingen.
- Opstellen plan van aanpak ten aanzien van ontwerp, plaatsing en vervanging van bestaande borden.

Toelichting maatregelenlijst - Nationaal landschap grenzend aan Pannerdensch Kanaal

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
1	2,4	Verbeteren herkenbaarheid Sterreschans Verbeteren visuele relatie tussen wielen en dijk, aangrenzende relicten herstellen en beleefbaar maken en het wiel sterreschans herstellen	€ 250.000 <i>Bij provincie kan obv huidige regling 75% subsidie worden aangevraagd.</i>	Gemeente / staatsbosbeheer / waterschap

Omschrijving

In 2012 is vanuit cultuurhistorisch perspectief het document "Portaal voor beleving van eeuwenlange verdediging in een nationaal sleutelgebied" opgesteld waarin de omgeving van Sterreschans en Fort Pannerden onder de loep is genomen in het kader van het realiseren van een parkeervoorziening (TOP). In dit document worden diverse aanbevelingen aangedragen voor Sterreschans en omgeving.

Opgave

Voortborduren op het document "Portaal voor beleving van eeuwenlange verdediging in een nationaal sleutelgebied" en daarmee op een concrete manier invulling geven aan:

- Het verbeteren van de herkenbaarheid van Sterreschans.
- Het herstel van wiel Sterreschans met omgeving.
- De inrichting van het gebied ten westen van het wiel Sterreschans, waar onder andere een parkeervoorziening wordt gerealiseerd.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
2	2,4	Recreatief routenetwerk verbeteren (voor wandelaars, fietsers, ruiters en ander route gebonden recreatief langzaamverkeer) o.a. een wandelroute naar Fort Pannerden	€ 140.000	Gemeente / @uiterwaarde

Uitvoeren van aanbevelingen voort komend uit opgave 1 genoemd onder algemene maatregelen.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
3	2	Ontwikkeling dijkzone – herstel wielen Herstel nog op te knappen wielen in combinatie met het toegankelijk en aantrekkelijk maken van het wiel	€ 280.000 <i>Bij provincie kan obv huidige regeling 75% subsidie worden aangevraagd.</i>	Gemeente / Landschapsbeheer Gelderland

Voortzetten van het project zoals omschreven bij maatregel 3 genoemd onder algemene maatregelen.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Kosten maatregel (eenmalig)	Initiatiefnemer
4	2,4	Restauratie cultuurhistorische van belang zijnde bebouwing in het buitengebied in combinatie met landschappelijk inpassing en verbeteren van de beleefbaarheid ervan	Pm	Gemeente / ...

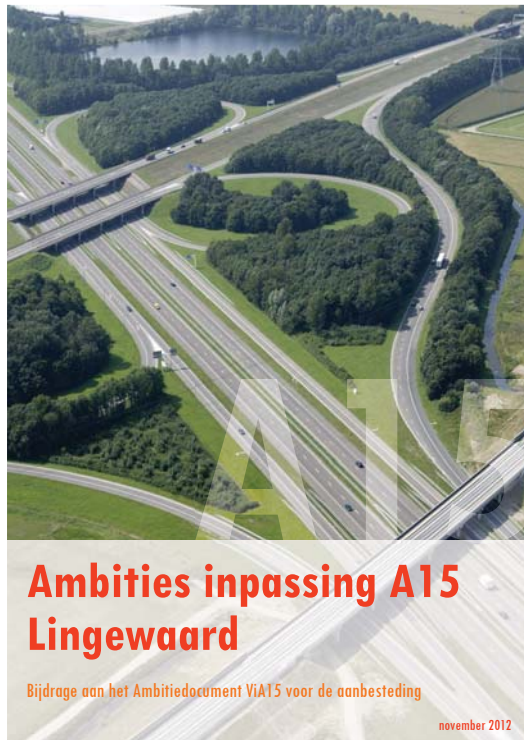
Zie maatregel 13 (genoemd onder algemene maatregelen) voor de toelichting.

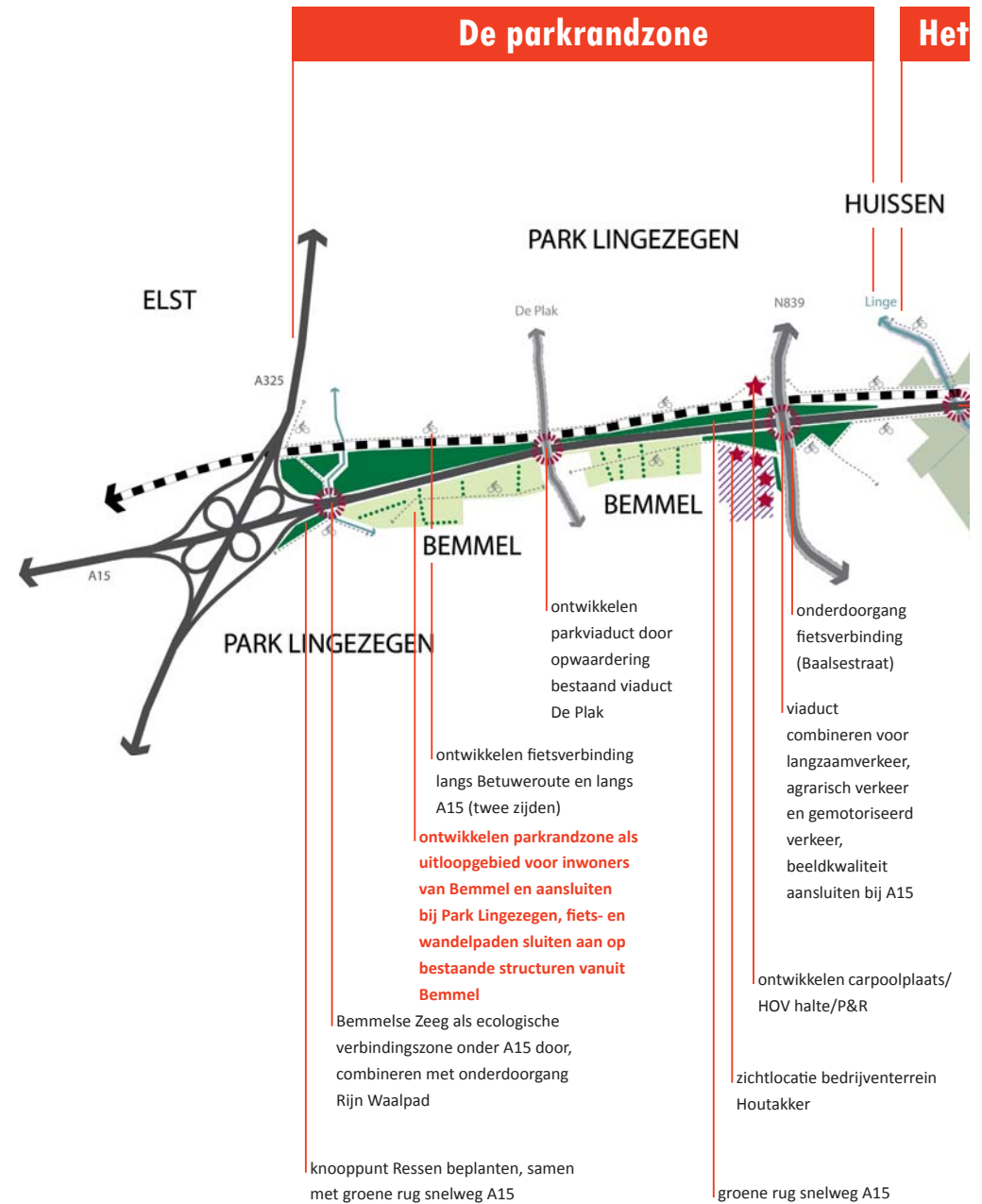
Toelichting maatregelenlijst gefinancierd door andere partijen

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Initiatiefnemer
1	1,2,3,4	Landschappelijk inpassing A15 Op een voor de gemeente landschappelijke gewenste manier het inpassen van de door te trekken A15.	Rijk/provincie

Omschrijving

Voor de inpassing van de A15 heeft de gemeente Lingewaard een ambitedocument opgesteld: "Ambities inpassing A15 Lingewaard". Het document heeft als doel de ambities en wensen van de gemeente Lingewaard, met betrekking tot ruimtelijke kwaliteit in relatie tot de inpassing van de doortrekking van de A15, te verwoorden en kenbaar te maken. Naast de inpassing van de A15 dient er gedegen natuurcompensatie plaats te vinden.

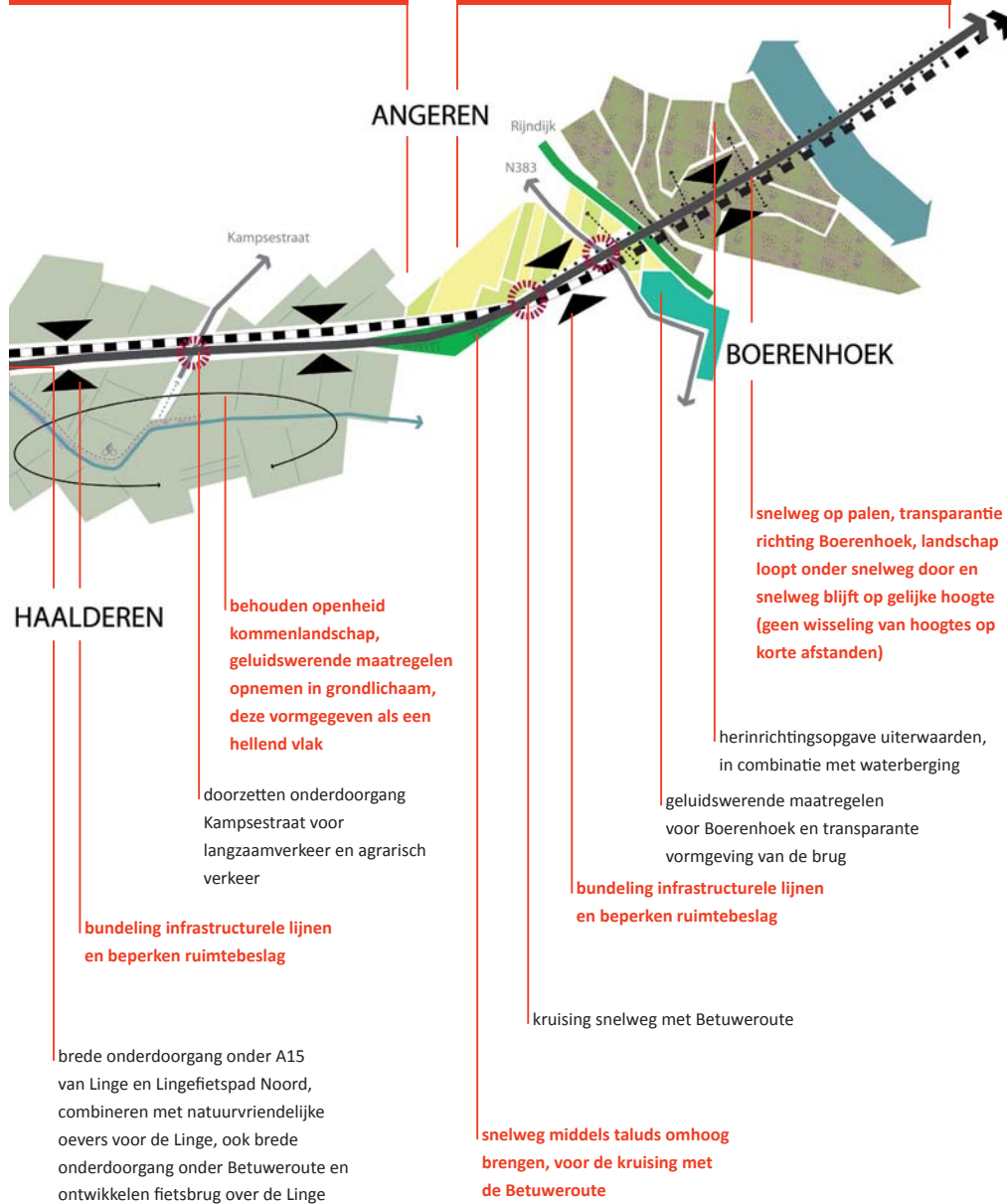

rood = hoofdambities
 zwart = inpassingsambities

open kommenlandschap

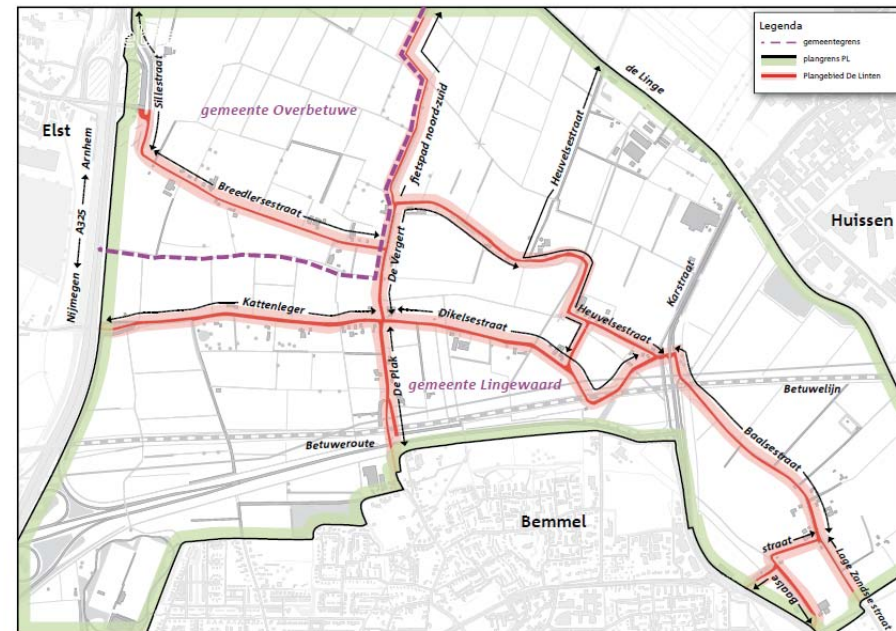
De transparante kruising

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Initiatiefnemer
2	3	Wegbeplanting Aanplant van ca. 5 km wegbeplanting aan de rand van de open kom, langs onder meer de Baalse Straat, Breedlerse straat en Flierensestraat	Park Lingezegen

Omschrijving

De beplanting langs de genoemde straten is opgenomen in het deel ontwerp "De Linten" van Park Lingezegen. Voor de beplanting zijn middelen gereserveerd bij de Parkorganisatie.

Maatregel-nr.	Gebied	Maatregel	Initiatiefnemer
3	2	Agrarisch natuurbeheer Stimuleren agrarisch natuurbeheer in aangrenzende percelen buiten de herinrichtingszone Linge	Agrarische natuurvereniging / gemeente

Omschrijving

Stimuleren agrarisch natuurbeheer in aangrenzende percelen buiten de herinrichtingszone Linge.